

Всеукраїнська науково-практична конференція
«РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В ЗБЕРЕЖЕННІ ТА
ЗМІЦНЕННІ ГЕНОФОНДУ НАЦІЇ»

23 – 24 квітня 2019 р.

МЕДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Наталія Шарлай

Термін "деонтологія" (від гр. deon – "належне, необхідність" і logos – "учення") запропонував на початку XIX століття англійський філософ І. Бентам, що опублікував в 1834 р. роботу "Деонтологія, або наука про мораль". Цю назву закріпили за наукою про обов'язок, моральні зобов'язання, професійну етику. Деонтологія особливо важлива в тих галузях професійної діяльності, в яких найшнрше використовуються різні форми складних міжлюдських взаємин, взаємовпливів і відповідальних взаємодій. До таких галузей відносяться педагогіка, журналістика, юриспруденція. Проте, поняття "деонтології" перш за все пов'язується з медичною діяльністю, в якій істотну роль відіграють різноманітні форми психологічного впливу медичних працівників на хворого. Тому медична деонтологія виділена в самостійний розділ клінічної психології, в якому визначаються моральні і етичні сторони професії лікаря, зобов'язувальність медичних працівників перед хворим.

Медична деонтологія охоплює різні аспекти лікарської діяльності. Це, перш за все, відносини медичних працівників з хворим та його родичами, колегами, середнім та молодшим медичним персоналом; це питання наукової організації праці, раціональних методів дослідження і лікування. Перелічені питання є загальними для всіх клінічних дисциплін, кожна з яких має специфічні, притаманні тільки їй деонтологічні особливості.

При викладанні клінічних дисциплін Українській медичній стоматологічній академії акцент робиться на вихованні високого почуття відповідальності перед людиною і суспільством, уважного і дбайливого ставлення до хворого, необхідності дотримання лікарської таємниці та загальнолюдських моральних якостей, якими повинен володіти лікар.

Основні принципи медичної деонтології викладені у ряді державних та міжнародних нормативних документів: «Клятва лікаря України» (1992 р.), «Етичний кодекс лікаря України» (2009 р.), «Міжнародний кодекс медичної етики» (1949 р., доповнення 1983 р.), «Декларація про політику в галузі дотримання прав пацієнтів» (1994 р.), «Женевська декларація Всесвітньої медичної асоціації» (1948 р.), «Принципи надання медичної допомоги в будь-якій національній системі охорони здоров'я (1983 р.), «Лісабонська декларація відносно прав пацієнта» (1981 р.), «Мадридська декларація відносно професійної автономії лікарів і самоуправління» (1987 р.), «Положення про захист прав і конфіденційності пацієнта» (1993 р.).

Порушення правил деонтології може призвести до виникнення такої патології як ятрогенія – психогенний розлад внаслідок неправильних, необережних висловлювань або дій медичного працівника[1].

Тому важливим принципом є дотримання основного деонтологічного правила – не зашкодили при діагностиці, або лікуванні.

Основні якості особистості медика:

1. Морально-вольові - співчуття, доброзичливість, совість, щирість, оптимізм, чесність, самовідданість, працелюбність, терпіння, ввічливість, уважність, ніжність, лагідність, мужність, рішучість, скромність, принциповість, почуття власної гідності, ініціативність, дисциплінованість, вимогливість до себе та інших.

2. Естетичні - акуратність, охайність, потяг до краси, непримирення до огидного і "сірості" у побуті, прагнення покращити умови, в яких перебуває хворий.

3. Інтелектуально-пізнавальні - ерудованість, спостережливість, логічність, прагнення пізнати сутність явища, систематичне підвищення рівня професійних знань і кваліфікації, вміння бути уважним співрозмовником, комунікабельним у спілкуванні з пацієнтами та їх родичами, здатність осмислювати отриману інформацію з виділенням головного й ефективно використовувати її в лікувально-профілактичному процесі.

Вищевказані позитивні якості прикрашають кожну людину, але що стосується медика, то це його професійні якості. Так, слюсар чи тракторист може проявити ніжність і ласку, в основному, в позаслужбовій обстановці, а для лікаря це невід'ємні службові якості.

Основними завданнями медичної деонтології є: вивчення принципів поведінки медичного персоналу, спрямованих на максимальне підвищення ефективності лікування; виключення несприятливих факторів у медичній діяльності; вивчення системи взаємин, які встановлюються між медичним персоналом і хворим; усунення шкідливих наслідків неповноцінної медичної роботи (Н.І. Петров).

Однієї з основних проблем медичної деонтології, так само як і медичної етики, є обов'язок. Однак поняття обов'язку в моральному відношенні не зовсім ідентичне. Медична деонтологія визначає належне в поведінці не в плані морального або правового громадського обов'язку, а в аспекті посадових обов'язків медичного працівника. Важливо відзначити, що медична деонтологія має відношення й до працівників немедичних професій робітників, службовців й ін. Вони повинні поводитися відповідно вимог медичної установи [1].

Медична деонтологія розробляє правила посадової поведінки, які потім оформляються у відповідних інструкціях. На відміну від моральних правил деонтологічні нормативи визначаються інструкціями й адміністративними наказами.

Як особливе вчення в науковій і практичній медицині деонтологія підрозділяється на загальну, вивчаючу загальні медико-деонтологічні принципи, і приватну, яка вивчає деонтологічні проблеми в розрізі окремих медичних спеціальностей (Г.В. Морозов).

Література:

1. Голік О. В. Медична деонтологія як один із регуляторів професійної діяльності лікаря / О. В. Голік // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Дод. 1 до Вип. 29, Т. 5:

Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – К.: Гнозис, 2013. – С. 375–380. – ISBN 978-966-8840-95-9.